

■ مهندس حسین چهرگانی
کارشناسی ارشد مهندسی شیمی

آیا ممانعت از افزایش قیمت، صنعت سیمان را دچار بحران خواهد نمود؟

۱- تا قبل از خودکفایی در تأمین سیمان توسط کارخانجات سیمان داخلی (که از نیمه دوم سال ۱۳۸۷ صورت گرفت) سیمان در سبد حمایتی دولت قرار داشت و بالتبع با افزایش قیمت سنواتی، مطابق تصمیم متولیان امور و تا حدی منطبق با سطح تورم، مواجه می‌شد. با توجه به اینکه این افزایش مطابق مصوبه و همزمان و همسو با سایر کالاها صورت می‌گرفت به آسانی توسط مصرف کنندگان نیز مورد پذیرش واقع می‌گردید.

۲- با تشویق‌ها و حمایت‌های دولت محترم در خصوص توسعه صنعت سیمان که عمدتاً از طریق صندوق ذخیره ارزی صورت گرفت، منجر به رشد تولید سیمان، حتی بیش از نیاز داخلی گردید. عرضه بیش از تقاضا خیال متولیان تنظیم بازار را راحت نمود و زمینه کنترل بیشتر قیمت را فراهم آورد و در حقیقت با ممانعت از افزایش قیمت، مطابق روند طبیعی تورم و افزایش هزینه‌ها، به نوعی کاهش قیمت فروش یا کاهش حاشیه سود کارخانجات را رقم زد. چنین بود که تمامی درخواست‌ها و تلاش‌های تولید کنندگان سیمان برای افزایش قیمت فروش سیمان در سال‌های ۸۷، ۸۸ و ۸۹

سیمان چسب سازندگی محسوب می‌گردد و بر هیچ کس نقش این صنعت در توسعه و آبادانی کشور پوشیده نیست. این صنعت با قدمت ۸۸ ساله خود، روند توسعه خویش را در سال‌های اخیر با شتاب بیشتری طی نمود بطوریکه از ظرفیت ۳۵ میلیون تن در سال ۱۳۸۳ به بیش از ۷۶ میلیون تن با ۶۹ کارخانه در حال حاضر افزایش یافته است. در بُعد مصرف نیز با اقبال مردم مواجه شده، چرا که طی همین دوره، سرانه مصرف سیمان علی‌رغم افزایش جمعیت به حدود دو برابر ارتقاء یافته است.

اما در شرایط کنونی با عنایت به سیستم انقباضی دولتی در ثابت نگه داشتن قیمت عرضه سیمان توسط کارخانجات و در نتیجه کاهش حاشیه سود و حتی بنا بر برخی گزارش‌ها، بعضاً زبان‌ده شدن کارخانه‌ها (به‌طور نمونه کارخانه‌های جدیداً راه‌اندازی شده که سوخت مازوت مصرف می‌نمایند)، سودآوری شرکت‌های سیمانی کاهش خواهد یافت و شاخص قیمت سهام این شرکت‌ها با شرایط نامناسبی مواجه خواهد شد که در ادامه به تحلیل این موضوع می‌پردازیم:

ناکام ماند و تنها یک بار در تیرماه ۹۰ سیمان افزایش قیمت فروش حدود ۱۴ درصدی را تجربه کرد.

۳- احداث کارخانجات سیمان نیاز به سرمایه‌گذاری بالا و زمان طولانی دارد و طبیعی است انتظار سهامداران آن، سود معقول و نرخ بازدهی مناسب با توجه به حجم سرمایه‌گذاری انجام شده، باشد. در غیر این صورت جذب سرمایه به این صنعت ناممکن خواهد شد.

۴- پس از فزونی یافتن عرضه بر تقاضا از حدود نیمه دوم سال ۸۷، رقابت شدیدی بین تولیدکنندگان سیمان برای کسب سهم بازار بیشتر و فروش محصولات خود شکل گرفت و در این میان برخی از شرکت‌ها نیز در اقدامی انتحاری و برای از میدان به در بردن رقیب، اقدام به دادن تخفیف و کاهش قیمت فروش از قیمت‌های مصوب و یا عهده‌دار شدن هزینه حمل و نقل و ... می‌نمودند. بدیهی است با این شرایط متولیان تنظیم بازار از جمله سازمان حمایت، ضرورتی بر افزایش قیمت سیمان احساس نکرده و به این باور می‌رسند که اگر صنعت سیمان نیاز به رشد قیمت فروش داشت، برخی از تولیدکنندگان آن اقدام به فروش زیر قیمت مصوب نمی‌کردند! بنابراین عدم هماهنگی تولیدکنندگان سیمان در این مقوله بی‌تأثیر نبوده است.

۵- می‌دانیم که فولاد و محصولات فولادی همانند میلگرد و ورق به عنوان محصولاتی رقیب (جایگزین) یا مکمل سیمان مطرح می‌باشند. هماهنگی خوب تولیدکنندگان فولاد در کنار پشتوانه قوی آنها، افزایش قیمت بیشتر فولاد و محصولات فولادی را به دنبال داشته است و سبب شده است تا فولاد از شرایط بهتری برخوردار باشد. ارزیابی‌ها نشان می‌دهند که طی دوره زمانی مشخص، سیمان از افزایش قیمت حدود ۷ برابری برخوردار بوده است؛ در حالیکه در همین دوره فولاد در حدود ۳۰ برابر افزایش قیمت داشته داشته است. یعنی صنعت سیمان حتی به اندازه صنعت همسایه و عمدتاً دولتی فولاد نیز از افزایش نسبی قیمت فروش برخوردار نبوده است.

۶- بر اساس آمارهای رسمی منتشره میزان تولید سیمان طی ۵ ماه اول سال ۱۳۹۱ بالغ بر ۳۰/۵ میلیون تن و میزان تحویل در مدت زمان یاد شده نیز بیش از ۳۰ میلیون تن بوده است که از رشدی بیش از یک میلیون تن در مقایسه با مدت زمان مشابه سال قبل برخوردار بوده است. این آمار به معنی ایفاء تعهدات صنعت سیمان در هر شرایطی و نقش برجسته این صنعت در عمران و آبادانی کشور است.

۷- در یک سال گذشته فشارها و محدودیت‌های متعددی بر صنعت سیمان وارد آمده است که از جمله آنها افزایش

قیمت حامل‌های انرژی پس از هدفمندی یارانه‌ها، افزایش قیمت قطعات یدکی و انواع نسوزها، افزایش هزینه حمل و نقل، افزایش قیمت پاکت یا کیسه مصرفی، محدودیت‌های شدید در اعطای تسهیلات بانکی و محدودیت‌های متعدد دیگر ناشی از شرایط اقتصادی و سیاسی بوده است.

پس از اجرای فاز اول قانون هدفمندی یارانه‌ها، بنا بر گزارش‌های منتشره قیمت تمام شده سیمان به دلیل افزایش قیمت انرژی شامل سوخت و برق به طور مستقیم حدود ۲۵ درصد برای کارخانه‌های گازسوز و حدود ۶۰ درصد در کارخانه‌های مازوت‌سوز بیشتر شده است. اثرات افزایشی غیرمستقیم ناشی از هدفمندی یارانه‌ها را نیز نباید فراموش نمود. بطور نمونه هزینه‌های حمل و نقل مواد اولیه و محصول پس از اجرای هدفمندی، افزایش چشمگیری یافته است؛ بطوریکه در برخی گزارش‌ها افزایش حتی بیشتر از ۵۰ درصدی در این حوزه گزارش شده است.

۸- نمونه‌ای دیگر از افزایش هزینه‌های تحمیلی بر صنعت سیمان، کیسه سیمان مصرفی است که برای تولید سیمان پاکتی در دو نوع کاغذی و پ پ مورد استفاده قرار می‌گیرد. بنا بر اطلاعات موجود در اوایل سال ۹۰ قیمت هر کیسه خالی سیمان حدود ۲۱۰ تومان بود، لذا هزینه تأمین کیسه برای هر تن سیمان (۴۰ عدد کیسه) حدود ۴۵۰۰ تومان شامل کیسه و حمل می‌شد. در همان زمان هزینه‌های پرکردن و بارگیری نیز حدود ۲۵۰۰ تا ۳۰۰۰ تومان در تن بود. بنابراین تعیین قیمت ۶۵۰۰ تا ۷۰۰۰ تومان بیشتر برای سیمان کیسه‌ای نسبت به فله مناسب و منطقی بود. در حال حاضر قیمت هر کیسه سیمان با هزینه حمل تا محل مصرف ۴۰۰ تومان است، یعنی هزینه تأمین کیسه برای هر تن سیمان ۸ هزار تومان می‌باشد، البته برای کیسه کاغذی تا ۱۲ هزار تومان نیز می‌رسد. همچنین هزینه‌های بارگیرخانه شامل هزینه برق، نگهداری، پرکردن و بارگیری در حال حاضر حدود ۴ تا ۵ هزار تومان می‌باشد. بنابراین اختلاف قیمت بین سیمان فله و کیسه بایستی حداقل ۱۲ تا ۱۶ هزار تومان در نظر گرفته شود. یعنی هزینه کیسه از رشد تقریباً ۱۰۰ درصدی برخوردار بوده است.

۹- شرکت‌های تازه تأسیس علاوه بر تحمل افزایش هزینه‌های سنگین انرژی، در ابتدای راه‌اندازی بایستی هزینه‌های مالی، بهره بانکی و نرخ تسعیر ارز را نیز تحمل نمایند. این عوامل موجب می‌گردد که قیمت تمام شده سیمان برای کارخانه‌های تازه تأسیس حتی به بیش از قیمت‌های مصوب برسد و عملاً صنعت سیمان با کاهش

بازدهی و سودآوری مواجه شود. اگر بنا بر گزارش‌های موجود افت قابل توجه شاخص‌های بورس در بخش سیمان را در دو سال اخیر مطالعه کنیم، می‌بینیم در اثر همین شرایط، ارزش بازار شرکت‌های سیمانی در بورس به حدود یک سوم ارزش ذاتی آنها تقلیل یافته است.

۱۰- با همه این مسائل شرکت‌های سیمانی عمدتاً با تلاش بیشتری در زمینه بهره‌وری بالاتر و افزایش راندمان، حضور گسترده‌تر در زمینه صادرات و مدیریت هزینه‌ها اقدام کرده و عملکرد نسبتاً مطلوبی را در سال ۱۳۹۰ داشته‌اند و سود مناسبی برای سهامداران توزیع نموده‌اند. البته همواره صنعت سیمان پیشتاز در بکارگیری تجهیزات و سیستم‌های مدرن و روزآمد بوده و از ساختار مناسب مدیریت و نیروی انسانی متخصص برخوردار بوده است.

۱۱- بر اساس بررسی‌های صورت گرفته برای ایجاد توازن با افزایش هزینه‌های مختلف، افزایش قیمت مورد نیاز سیمان به صورت زیر می‌باشد:

- به منظور تأمین هزینه‌های مستقیم ناشی از افزایش قیمت حامل‌های انرژی حدود ۱۰ درصد

- به منظور تأمین هزینه‌های غیرمستقیم متأثر از هدفمندسازی یارانه‌ها اعم از هزینه‌های حقوق و دستمزد، افزایش کرایه‌های سنواتی و ناشی از هدفمندی یارانه‌ها برای حمل و نقل مواد اولیه و محصول و دیگر هزینه‌های جاری ناشی از تغییر سال حدود ۱۰ درصد

- به منظور تأمین هزینه‌های ناشی از تغییر قیمت ارز و محدودیت‌های ناشی از تحریم برای تأمین قطعات یدکی خارجی حدود ۵ درصد

- به منظور تعادل در سود فروش متناسب با افزایش هزینه‌ها حدود ۵ درصد

- به منظور تعادل در سود فروش متناسب با افزایش هزینه‌ها حدود ۵ درصد

- به منظور جبران افزایش هزینه‌های مالی و بهره بانکی حدود ۱۰ درصد

بنا بر این ارزیابی، برای اینکه صنعت سیمان از بحران فعلی رهایی یافته و به رشد و بالندگی گذشته دست یابد و دوباره سود ده شود و جایگاه آن در بورس سهام بهبود یابد، بایستی قیمت‌های مصوب فعلی حدود ۴۰ درصد افزایش یابند.

۱۲- به عنوان جمع‌بندی این تحلیل مختصر از وضعیت صنعت سیمان، می‌توان گفت:

سازندگی میهن عزیزمان نیازمند این ماده حیاتی عمران و آبادانی می‌باشد و صنعت سیمان برای توسعه از مزیت‌های نسبی بیشتری در مقایسه، برخوردار است. این صنعت از توسعه چشمگیر و حتی فراتر از سند چشم‌انداز برخوردار گردیده است و علاوه بر دارا بودن نقش پررنگ در اشتغال پایدار، به رتبه پنجم جهانی تولید سیمان ارتقاء یافته و بازارهای جهانی را با بیش از ۱۰ میلیون تن صادرات درنورده است. اما شرایط اقتصادی این صنعت به دلیل مشکلات و محدودیت‌های متعدد همراه با کنترل افزایش قیمت فروش محصول، در حالت ناگواری قرار گرفته است. عمده صنایع کشور با اینکه از افزایش قیمت محصولات تولیدی خود برخوردار بوده‌اند، از شرایط حاکم بر صنعت ناراحت و وضعیت خویش را بر اساس گزارش‌های متعدد نامناسب عنوان می‌نمایند، در حالی که صنعت سیمان از افزایش قیمتی هم برخوردار نبوده و علاوه بر مسائل عمومی صنعت، فشارهای مضاعف‌تری را هم دیده است که نمونه آن را قطع گاز اخیر کارخانجات سیمان می‌باشد.

تولیدکنندگان سیمان نیز به همگرایی بیشتری نیاز دارند و پیگیر جدی حداقل خواسته منطقی نجات این صنعت یعنی خروج از حصار تنگ قیمت‌گذاری و حداقل ایجاد شرایطی یکسان با سایر صنایع مشابه باشند تا ضمن آبادانی کشور و تحکیم بناهای در معرض حوادث ناگواری مثل زلزله، بتوانند

ابلاغ کرد. در این ابلاغیه با موضوع افزایش قیمت سیمان که با امضاء مسلم دریه دبیر انجمن سیمان به همه شرکت‌های سیمانی ارسال شده، آمده است:

احتراماً عطف به مصوبه ۶۰،۱۶۳۳۴۹ مورخ ۲۵ شهریور ۹۱ کمیته ماده یک طرح جامع سیمان مبنی بر تفویض قیمت‌گذاری و مسئولیت بازار به انجمن صنفی کارفرمایان صنعت سیمان و به استناد مصوبه مورخ ۲۹ شهریور ۹۱ هیئت مدیره محترم، بدینوسیله جدول ذیل با لحاظ ۲۲ درصد افزایش در قیمت پایه انواع سیمان ابلاغ می‌شود. جدول ذیل نحوه محاسبه قیمت انواع سیمان خاکستری فله و پاکتی را به ریال نشان می‌دهد:

قیمت قبلی درب کارخانه (فله)	قیمت جدید درب کارخانه (فله)	
۶۷۴۶۶۰	۵۵۳۰۰۰	تیپ ۱-۳۲۵
۶۹۲۹۶۰	۵۶۸۰۰۰	سیمان پوزولانی
۶۹۲۹۶۰	۵۶۸۰۰۰	تیپ ۲
۷۰۵۱۶۰	۵۷۸۰۰۰	تیپ ۱-۴۲۵
۷۱۱۲۶۰	۵۸۴۰۰۰	تیپ ۵
۷۳۵۶۶۰	۶۰۳۰۰۰	تیپ ۱-۵۲۵

- ۱- در خصوص پاکت به ازای هر تن سیمان پاکتی مبلغ ۱۲۴۰۰۰ ریال مازاد بر قیمت فله تا اطلاع ثانوی تعیین می‌گردد.
- ۲- مبلغ عوارض و مالیات بر ارزش افزوده از خریدار اخذ و به قیمت‌های فوق‌الذکر اضافه و در فاکتور فروش درج گردد.
- ۳- تاریخ اجرای این مصوبه از روز یکشنبه مورخ ۲ مهر ۹۱ می‌باشد.

بازارهای بین‌المللی را با همین روند تسخیر نمایند و به عنوان صنعتی پایدار کماکان در جذب سرمایه‌گذاران موفق باشند. یادمان باشد که کاهش منافع سهامداران، افت بازار و عدم تمایل به سرمایه‌گذاری در این صنعت را به دنبال خواهد داشت و از جیب خوردن یا هزینه فرصت‌های از دست رفته صاحبان سهام شرکت‌های سیمانی تا حد معینی تحمل خواهد شد. لذا ضرورت دارد چاره‌جویی جدی برای جلوگیری از تشدید مشکلات و کمک به رشد و بالندگی این صنعت صورت گیرد. البته لازم به ذکر است حتی پس از آزادسازی قیمت سیمان مدیران این صنعت مراقب باشند با رقابت‌های ناسالم، موجب افت بیشتر قیمت‌ها در برخی از مناطق کشور نگردند!

آخرین خبر از افزایش قیمت سیمان

در آخرین لحظات ارسال نشریه برای چاپ خبر زیر در خصوص افزایش ۲۲ درصدی سیمان از دوم مهر ۹۱ منتشر گردید. امید است حلال بخشی از مشکلات این صنعت بزرگ باشد:

به گزارش خبرنگار اقتصادی فارس، بعد از مدت‌ها شایعه و حرف و حدیث در مورد افزایش ۴۵ درصدی، قیمت سیمان برای سومین مرتبه در ۷ سال اخیر افزایش یافت تا شاید قادر به پوشش هزینه‌های اضافی ناشی از اجرای قانون هدفمندکردن یارانه‌ها باشد. بر اساس این گزارش، انجمن صنفی کارفرمایان صنعت سیمان در اول مهرماه به همه شرکت‌های سیمانی، افزایش قیمت ۲۲ درصدی سیمان را

